

Ervaring en geloof

1 januari 1996

Auteur: Aad Vooges o.s.b.

Volume: 06

Nummer: ?

Pagina's: 11-15

Documenten

- [tsjip_jrg06_006.pdf](#)

aad vooges o.s.b. ervaring en geloof vooraf de ongelooflijke populariteit van de celestijnse belofte geeft aan dat er veel behoefte is aan een vorm van spiritualiteit die niet gekoppeld is aan het slechte imago dat de christelijke kerken zich in de afgelopen decennia hebben weten te verwerven daarmee zijn die kerken niet erg blij dat spreekt zo min als met de wildgroei aan sectes die wat van de ontwortelden uit de eens zo grote kerken handenwrijvend binnenhalen nu kun je passief toekijken hoe zo'n new age beweging om je heen af en aan rolt maar je kunt ook eens vanuit je overtuiging de steen des aanstoots in ogenschouw nemen in de abdij van Egmond ook om een andere reden in dit nummer vermeld deden ze dat dit jaar door een filosoof een theoloog en een studentenpastor los te laten op Redfield's heilsboodschap en in het zojuist verschenen decembernummer van Benedictijns tijdschrift vindt men de betogen van genoemd drietal op schrift Kierkegaard kenner Ha van Munster loopt met kennis van zaken de negen inzichten van Redfield langs dogmatiekdocent C van der Kooi concentreert zich vooral op het vierde vijfde en zesde inzicht en heeft oog voor het verlangen naar levensverklaring maar steekt niet onder stoelen of banken dat in het alles verklarend systeem van Redfield de absurditeit van het lijden en het kwaad onder de vloermat zijn geveegd studentenpastor Henk de Vilder confronteert Redfield's spiritualiteit met die van zijn voorbeeld voor het geestelijk leven Ignatius van Loyola en loopt ook stuk op Redfield's veronachtzaming van het lijden voor een helder inzicht in Redfield's droomwereld vanuit christelijke hoek een prima trits bijdragen het meest passend binnen dit godsnummer van Tsjip vonden wij evenwel een persoonlijk stuk naar aanleiding van de Redfield-rage geschreven door de prior van de abdij Egmond Aad Vooges waarin deze schrijft over het wezenlijke verschil tussen ervaringsgeloof en geloofservaring een dergelijke bijdrage in dit nummer over mijn jouw onze en hun god leek ons heel zinvol we vroegen dus of we het stuk mochten overnemen pater Vooges vond het goed en de redacteur van het Benedictijns tijdschrift eveneens waarvoor dankjewel een opmerkelijk verschijnsel in het katholieke milieu is de verspreiding van het woord ervaring het heeft zich opgedrongen in de na conciliaire tijd van de grote religieuze crises goedwillende theologen catecheten en predikanten pogen het woord te combineren met geloof en spreken lichtvaardig en retorisch over geloofservaring godservaring zelfs poogt men het verrijzenisge loof te

verklaren en aannemelijk te maken door een beroep te doen op de verrijzeniservaring i k h e b d e e r v a r i n g d a t m e n z o d o e n d e m e t e e n m a g i s c h w o o r d h e t g e l o o f s p r o b l e e m t o e d e k t d o o r h e t n i e t d o o r t e d e n k e n d r a a g t m e n b i j t o t d e u i t h o l l i n g v a n h e t g e l o o f i n p l a a t s v a n e e n s p i r i t u a l i t e i t t e o n t w e r p e n d i e e r v a r i n g e n g e l o o f i n t e g r e e r t e n d i e i n t e g r a t i e i s e e n v a n d e e s s e n t i e l e 11 c o m p o n e n t e n v a n e e n e i g e n t i j d s e s p i r i t u a l i t e i t a l d u s a n t o o n v e r g o t e i n p r o f i e l e n v a n e e n h e d e n d a a g s e s p i r i t u a l i t e i t h e t w o o r d e r v a r i n g h a n g t i n d e r d a a d i n d e l u c h t o o k b i j d i s c u s s i e s r o n d h e t b o e k v a n j a m e s r e d f i e l d s p e e l t h e t b e w u s t o f o n b e w u s t e e n b e l a n g r i j k e r o l o m d i e d i s c u s s i e w a t a a n t e s c h e r p e n l i j k t h e t m i j d i e n s t i g o m d e b e g r i p p e n g e l o o f s e r v a r i n g e n e r v a r i n g s g e l o o j h i e r m e e i n v e r b a n d t e b r e n g e n e r v a r i n g i s e e n m o o i n e d e r l a n d s w o o r d v o o r o n d e r v i n d i n g o f b e l e v i n g d a a r z i t h e t w o o r d v a r e n i n h e t o u d e w o o r d v o o r g a a n e r v a r e n b e t e k e n t e r g e n s d o o r h e e n e r g a a n v a r e n j e m o e t d o o r v e e l p l a a t s e n t i j d e n e n g e b e u r t e n i s e n z i j n h e e n g e g a a n o m e r v a r e n t e h e t e n v e e l m e n s e n v e r l a n g e n v a n d a a g n a a r i n t e n s e e r v a r i n g e n m i s s c h i e n a l s r e a c t i e o p d e v e r v l a k k i n g i n h e n z e l f e n o m h e n h e e n e r z i j n v e e l d a g e l i j k s e o n d e r v i n d i n g e n w a a r w e n a u w e l i j k s a c h t o p s l a a n m a a r e r z i j n o o k b e l e v e n i s s e n d i e o n u i t w i s b a a r z i j n e n v a n b e s l i s s e n d b e l a n g z u l k e e r v a r i n g e n n o e m e n w e t o p o f p i e k e r v a r i n g e n m i s s c h i e n d a t d e z e a l s z e w o r d e n b e s c h r e v e n o p a n d e r e n n i e t z o v e e l i n d r u c k m a k e n m a a r v o o r w i e z e o n d e r g a a n i s d a t h e e l a n d e r s z e k u n n e n e e n h e e l l e v e n d o o r w e r k e n i e d e r e e n b e l e e f t w e l e e n s z o i e t s a l s e e n t o p e r v a r i n g m a a r d e m e e s t e n w e t e n d a a r n i e t g o e d r a a d m e e z e h e b b e n d i e n o o i t m e t a n d e r e n g e d e e l d o m d a t z e h e t n i e t w i s t e n t e v e r w o o r d e n t o c h i s h e t v e e l n a b i j e r e n g e w o n e r d a n m e n d e n k t e e n p e r s o o n l i j k e e r v a r i n g h e t s p e e l d e z i c h a f h i e r i n e g m o n d i k w a s e e n j o n g e n o v i c e v a n t w i n t i g j a a r e n z a t o p m i j n c e l m i j v o o r t e b e r e i d e n o p e e n l e s i k w o o n d e a a n d e w e s t k a n t v a n h e t g e b o u w e n o p e e n g e g e v e n m o m e n t k i j k i k u i t h e t v e n s t e r o v e r d e w e i h e e n e n z i e d a a r b i j d e h u i z e n a a n d e o v e r k a n t e e n v r o u w b e z i g d e w a s o p t e h a n g e n i k k o n o p d i e a f s t a n d h e l e m a a l n i e t z i e n w i e z e w a s d e z o n s c h e e n e n h e t w a s h e e l v r e e d z a a m e n t o e n g e b e u r d e h e t i k k a n h e t n i e t b e s c h r i j v e n i k k a n a l l e e n m a a r z e g g e n d a t h e t z o n i n t e n s i t e i t v a n e r v a r i n g w a s v a n b e s t a a n e n v a n z i j n d a t i k e r e e n b o n z e n d h a r t v a n o v e r h i e l d d a t i s e i g e n l i j k h e t e n i g e w a t i k e r v a n z e g g e n k a n h e t g i n g n i e t o m d i e v r o u w h e t g i n g o o k n i e t o m w a t i k z a g m a a r d a t i k z a g e n d a t i k b e s t o n d e n d a t a l l e s b e s t o n d h e t w a s e e n e r v a r i n g d i e m i j f a s c i n e e r d e e n o p w o n d e n d i e m i j n h a r t l i e t b o n k e n j a r e n l a t e r l a s i k e e n d a g b o e k n o t i t i e v a n e u g e n e i o n e s c o w a a r i n i k i e t s h e r k e n d e i k w a s z e v e n t i e n j a a r o p e e n d a g w a n d e l d e i k d o o r e e n p r o v i n c i e s t a d i n d e m a a n d j u n i s m o r g e n s p l o t s k w a m d e w e r l d m i j v o o r a l s v e r h e e r l i j k t z o d a t e e n o v e r w e l d i g e n d e v r e u g d e m i j a a n g r e e p e n i k t o t m e z e l f z e i w a t e r o o k g e b e u r t n u w e e t i k e n i k z a l m e d a t m o m e n t a l t i j d b l i j v e n h e r i n n e r e n i k z a l d a n o o k n o o i t h e l e m a a l w a n h o p i g z i j n i k k a n u n i e t v e r t e l l e n w a t h e t w a s o m d a t h e t e c h t n i e t t e v e r t e l l e n i s e r w a s z o i e t s a l s e e n v e r a n d e r i n g i n d e a a n b l i k v a n d e s t a d z e l f v a n d e w e r l d v a n d e m e n s e n d e h e m e l l e e k m e d i c h t e r b i j b i j n a t a s t b a a r h e t e n i g e w a t i k k a n z e g g e n i s i n t e n s i t e i t a a n w e z i g h e i d l i c h t m e t d i e w o o r d e n k a n m e n h e t m i n o f m e e r w e e r g e v e n m a a r e e n d e f i n i t i e i s n i e t m o g e l i j k w a a r o m i k d i t v e r t e l o m d a t d i t s o o r t e r v a r i n g e n v o o r m e n s e n o o k e e n u i t g a n g s p u n t i s v o o r r e l i g i o s i t e i t h e t z i j n d i n g e n d i e v o o r v a l l e n d i n g e n d i e 12 j e o v e r v a l l e n d i e j e t o e v a l l e n d i e d i n-

gen komen van de andere kant je bent er helemaal niet op bedacht je bent er niet op uit je legt je er ook niet op toe ze gebeuren gewoon zo n ervaring maak je niet je bent passief dat is kenmerkend het zijn dingen die ons overkomen en die ons onweersprekelijk overtuigen dat dit bestaan verder reikt dan het hier en nu en het staat voor je vast dat je iets ontvangt wat heel belangrijk is voor de rest van je leven op een bepaalde manier werken die dingen door in je verder bestaan ze geven er richting aan want je laatje door gezeggen loic le groumellec sans titre 1990 60 125 cm redfield spreek t niet van ervaringen maar van inzichten ik denk dat hij het zelfde bedoelt maar met het woord inzicht leg t hij nadruk op het intuïtieve op het plotselingen van de verkregen onberedeneerde kennis een weten zoals Ionesco het uitdrukte ook bij Redfield is de passiviteit typerend hij schrijft bij zijn boek welis waar een werkboek om dergelijke ervaringen te begunstigen maar hij kan daarmee niet meer doen dan een dispositie scheppen ook monniken scheppen een dispositie door hun contemplatief levenskader maar dat betekent niet dat dergelijke ervaringen worden veroverd zulke intense ervaringen hebben invloed op onze levensweg dat is in het boek van Redfield heel sterk je zou bij hem kunnen spreken van een ervaringsgelooft geloof berust uitsluitend op de subjectieve beleving de ervaring is dan de aanzet en de maat van de religiositeit in tegenstelling tot de geloofservaring van een christen christelijk geloof wortelt in de geloofsv verhalen van mensen die in de loop van de geschiedenis diepgaande ervaringen hebben ondergaan die verhalen hebben alle met het menselijk bestaan te maken en met gods tussenkomst daarin het kan gaan over onderdrukking en bevrijding over diepe nood en onverwachte uitredding dit kan op persoonlijk vlak hebben gespeeld of collectief het zijn altijd verhalen vanuit historische feiten rond Israel en Jezus van Nazareth het zijn verhalen die uitzicht bieden op heil die hoop geven op grond van gods nabijheid en steun de hoofdpersonen in die verhalen doen een ervaring op die hen bevestigt in hun engagement met de heer hun god ons zijn die verhalen overgeleverd wij groeien ermee op en wij groeien erin telkens als zo n heilsv verhaal verruimend verlossend helen d werkt ervaren wij wat we geloven dan is er sprake van een geloofservaring de geloofsv verhalen blijken betekenis te hebben voor ons eigen leven en mens zijn ze worden op een gegeven moment vanuit ons eigen leven met ervaring opgevuld persoonlijk gekleurd iedere christen zal dit herkennen ik voor mij denk bijvoorbeeld aan het verhaal van de laatste maaltijd die Christus heeft gehouden we weten hoe dat verhaal is het speelt rond brood en wijn Jezus viert het Joodse Pascha hij doet de zegenbede over brood en beker en zegt dit is mijn lichaam dit is mijn bloed dat hebben we al sinds kind te horen gekregen wij werden opgenomen in het ritueel eerste communie heette dat je voelde dat daar iets gebeurde wat boven ons mensen uitgaat en als kind ging je daar in mee je was er ontvankelijk voor je wist dat dit alles met Jezus te maken had dat schiep een band tussen hem en jou als kind daar voelde je je in zekere zin ook geborgen bij met zo n verhaal leef je dan maar er komt een periode dat je zo n verhaal en ritus gaat bevragen ikzelf heb dat al heel jong beleefd als een soort crisis waarin ik werd bestormd door allerlei twijfels rond dit onbeduidend stukje brood en dat beetje wijn je beseft daar wordt een enorme plechtigheid van gemaakt en het hoogste wat we in het geloof

beleven wordt daarmee verbonden ja daarin zou het verbond tussen god en mens zijn beslag krijgen maar is dat allemaal wel waar of houden we onszelf voor de gek en voeren we voor onszelf een spel op proberen we onszelf niet te overtuigen uit zo'n vragenkluwen kom je niet meer uit je krijgt er nooit een afdoend antwoord op dat rationeel bevredigt wat er voor mij op een onverwacht moment gebeurde was dat ik een antwoord kreeg het was tijdens de dankzegging na de communie zoals dat toen heette op een gegeven moment diende zich bij mij heel sterk de zekerheid aan die waarheid is toch veel groter dan wat jij met je verstand kunt achterhalen of beredeneren het was een plotselinge overtuiging het was waarheid niet een waarheid die ik bewijzen kan maar die zich liet kennen niet met mijn logisch verstand maar wel als een gegeven dat zich diep in mijn bewustzijn prentte ik heb dat beleefd als een genade die mij hielp groeien naar een volwassen eucharistiebeleving waarbij ik mij met anderen weet opgenomen in het geheim van christus dood en verrijzenis om met hem in eenheid van de heilige geest dank te brengen aan de vader wat mij overkwam tijdens die dankzegging zou je een geloofservaring kunnen noemen ook dit was iets wat je niet uit je zelf opbouwt geen redenering die uitmondt in een conclusie nu zie ik het in het was eerder iets wat je wordt aangezegd maar dan zo dat je met heel je hartje daaraan kunt overgeven in dit geval ging het over de eucharistie maar het kan natuurlijk gaan over elke andere beleving die samenhangt met de geloofsboodschap 14 het geloof is uit het gehoor zegt paulus we krijgen een boodschap maar die moet zich nog helemaal in ons incarneren die moet vlees en bloed van ons worden we kunnen de prediking wel beamen maar ze is dan nog niet van meet af aan eigen gemaakt ze moet niet alleen met het verstand worden opgenomen maar met heel je persoon eigen gemaakt zolang dat niet is gebeurd is er van geloofservaring nog geen sprake maar heb je het gevoel dat je steeds meer ingroeit in die geloofswerkelijkheid dan voltrekt zich een soort eenwording met de werkelijkheid van god in christus onder leiding van de heilige geest kenmerkend voor de geloofservaring is dat het geloofsverhaal altijd groter is dan onze ervaring de ervaring bevestigt ons in onze overgave aan god die zijn naam op ons leven legt ik ben met jullie hij hecht zich aan ons leven door het geloofsverhaal als het ware te actualiseren en opnieuw tot gelding te brengen het typerende van de geloofservaring is dat ze altijd terug koppelt op het grote verhaal waardoor het subjectieve geloof wordt getest en genormeerd de ervaringen waardoor redfield's hoofdpersoon zich laat leiden kennen niet deze terugkoppeling op een verhaal waardoor het ervaren zou worden genormeerd zijn ervaringen zijn weliswaar van transcendent aard maar het zijn geen geloofservaringen te noemen het geloof waardoor redfield's figuur zich laat leiden is het best een ervaringsgeloof te noemen geloofservaring en ervaringsgeloof berustten beide op een beleving die men ondergaat passief dus niettemin verschillen ze hemelsbreed want de mens van het ervaringsgeloof lijkt zichzelf te beleven als het centrum van de werkelijkheid en van het gebeuren dat hem overvalt terwijl de geloofswerkelijkheid zich aan de christen aandient als iets wat groter is dan hijzelf hij mag er slechts iets van ontvangen of meemaken de gelovige stelt zichzelf onder gehoorzaamheid aan een geloofsverhaal het verhaal uit de traditie heeft voor hem gezag en hij wordt hierin bevestigd door zijn ervar-

ing hier en nu het geeft hem grond onder de voeten maar wordt door zijn subjectieve beleving niet uitgeput daarom heb ik als gelovige de geloofservaring en de bijbelinterpretatie nodig van generaties voor mij om daaraan mijn subjectieve ervaring te toetsen in die zin zegt paulus het geloof is uit het gehoor het ervaringsgeloof is uit zijn aard individualiserend terwijl de geloofservaring door de terugkoppeling op de bijbelverhalen geloofsgemeenschap zoekt en sticht ik sluit graag zoals ik begonnen ben met een citaat van antoon vergote waar het op aankomt is dat de ervaring zich verruimt tot geloof en dat geloof de ervaring bevrijdt uit haar enge subjectivisme benedictijns tijdschrift voor evangelische bezinning adres redactie en administratie sint adelbertabdij egmond binnen tel 072 50 6 1 4 15 gewoon jaar abonnement voor vier afleveringen f 17 50 of 320bf steunabonnement f 25 of 500 bf antoon vergote profielen van een hedendaagse spiritualiteit radboudstichting vught 1985 james redfield de celestijnse belofte vert door jaap van spanje de boekerij amsterdam 1996 15